

V. Rozdział V – Spójność, komplementarność, synergia

V.1. Opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi/strategiami

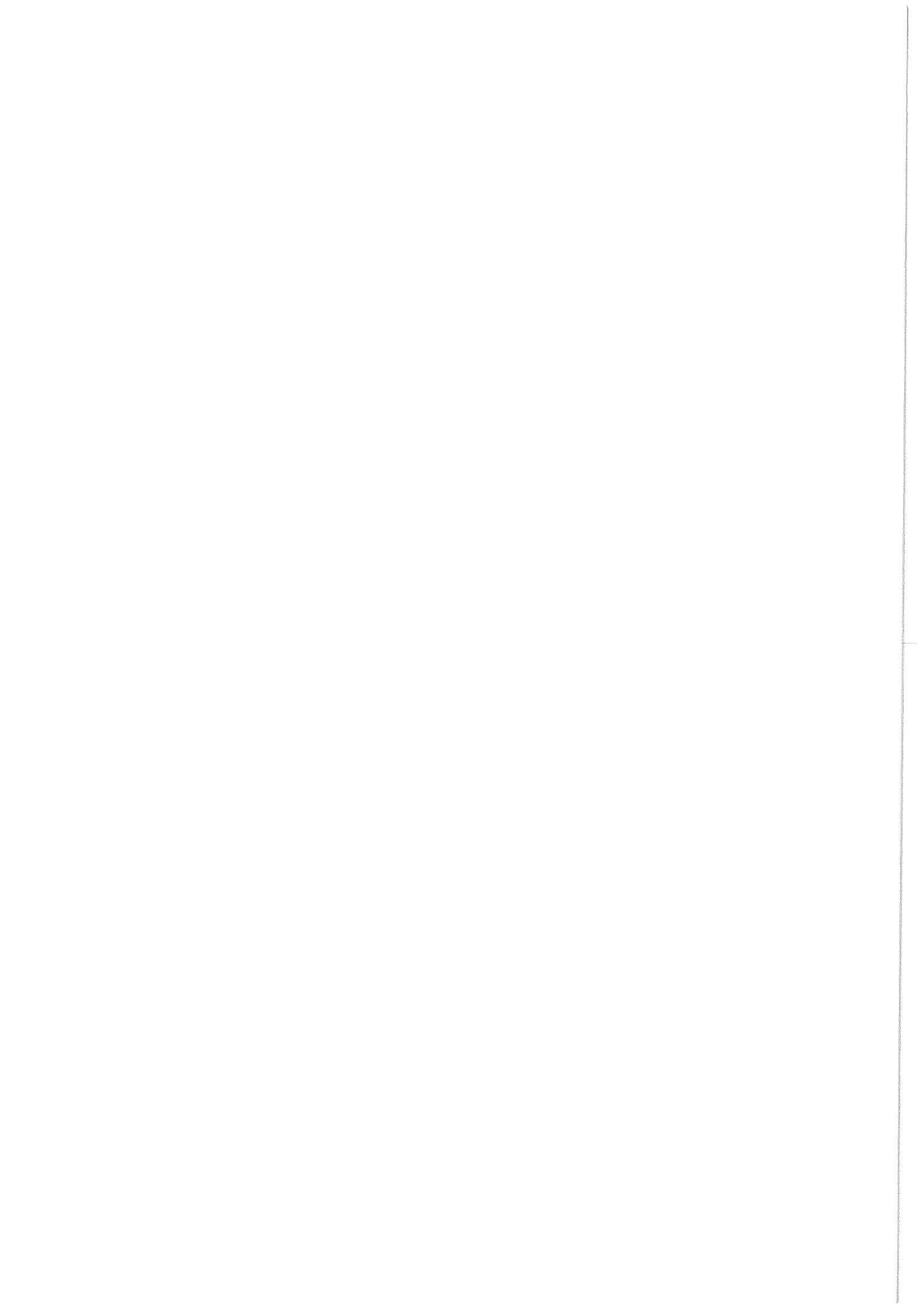
LGD przystępując do opracowania LSR analizowało różne dokumenty o charakterze planistycznym/strategiami, aby nasz plan działania był z nimi zgodny i komplementarny oraz żeby przedsięwzięcia wykazywały synergię to jest przedsięwzięcia współdziałały w osiągnięciu wspólnego celu, gdyż jest to pełnoprawny instrument prowadzenia polityki rozwoju naszego obszaru. Służy realizacji (pewnego zakresu) celów rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego oraz przyczynia się do realizacji ustaleń tej strategii. Nasza strategia będzie kształtować rozwój społeczno-gospodarczy na poziomie lokalnym, służący/wspierający procesy rozwojowe formułowane na poziomie wojewódzkim i dlatego jest również uzupełnieniem/doprecyzowaniem zamierzeń wskazanych w tychże dokumentach.

Po wielu działaniach ostatecznie dla naszej LSR wypracowaliśmy 3 cele:

1. Rozwój przedsiębiorczości. W ramach tego celu osoby fizyczne, które podejmą pozarolniczą działalność gospodarczą oferować będą usługi na rzecz: osób młodych – dzieci i młodzież ucząca się w wieku od 6 do 24 lat, seniorów – osób, które ukończyły 60 rok życia, między innymi do: nowoczesnych środków komunikacji; mobilności społeczności; sprawnego przemieszczania się osób; wsparcia we włączeniu osób będących w niekorzystnej sytuacji w nabyciu kwalifikacji lub poprawie sytuacji społecznej lub prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na efektywnym wykorzystaniu zasobów naturalnych, będących w naszym zasobie, które mogą stanowić między innymi podstawę do świadczenia usług na rzecz gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych czy gospodarstw opiekuńczych.
2. Rozwój zielonej gospodarki. Założenia tego celu dotyczą rozwoju usług realizowanych w gospodarstwach rolnych przy zachowaniu ochrony środowiska na obszarze ze sporą powierzchnią gruntów z prawną ich ochroną oraz rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w sposób chroniący środowisko/nie prowadzący do jego degradacji.
3. Włączenie osób będących w niekomfortowej sytuacji. Pod tym hasłem umiejscowiliśmy działania dotyczące wspierania dzieci i młodzieży uczącej się w wieku od 6 do ukończenia 24 roku życia w ramach: Edukacyjnych klubów młodzieżowych, Projektach edukacyjnych, na Warsztatach w celu zdobywania kwalifikacji oraz: Kluby seniora, Uniwersytety trzeciego wieku, Zajęcia aktywizacyjne dla seniorów – osób, które ukończyły 60 rok życia.

Wskazane powyżej cele są zgodne z celami określonymi w programach wskazanych poniżej, z których finansowana będzie LSR:

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023 - 2027 w części dotyczącej Rozwoju Lokalnego Kierowanemu przez Społeczeństwo wyznaczył dwa cel 508. Jesteśmy przekonani, że cele naszego LSR wpisują się w cel: 508 - „Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa”, gdyż również zmierzają w tym kierunku i będą osiągnięte przez przedsięwzięcia odpowiadające na założenia następujących interwencji z PS WPR: Poprawa dostępu do usług związanych z rolnictwem i leśnictwem, dywersyfikacja dochodów gospodarstw; Poprawa dochodów młodych rolników; Włączenie osób z grup de faworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich; Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzacje i wykorzystanie potencjału endogenicznego; Zaangażowanie młodych w życie lokalne, w tym w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczności; Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat; Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej; Poprawa dostępu do usług komercyjnych; Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym; Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów. Ze wskazanego programu pozyskane środki finansowe pragniemy przeznaczyć między innymi na cel 1 naszej LSR na przedsięwzięcie polegające na wsparciu finansowym osób fizycznych podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą, która będzie świadczyła usługi dla wielu osób z naszego obszaru oraz cel II:

Rozwój zielonej gospodarki na przedsięwzięcia polegające na wsparciu rolników prowadzących małe gospodarstwa rolne w dofinansowaniu działań związanych z przygotowaniem do świadczenia usług jako: gospodarstwa agroturystyczne, zagrody edukacyjne, gospodarstwa opiekuńcze oraz na wsparciu inwestycji związanych z rozwojem infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w sposób chroniący środowisko/nie prowadzący do jego degradacji.

- Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021 – 2027 w części dotyczącej możliwego wsparcia dla LGD zawarte są w celu CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych, którego ogólne założenia przedstawione są w Umowie partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021 – 2027 w Polsce, a uszczegółowione w celach szczegółowych: 4 (F) – Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; 4 (L) – Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci. Wskazane cele będą realizowane przez przedsięwzięcia przyporządkowane w celu 3 naszej LSR.

Nasze działania opisane w celach naszego LSR odpowiadają na cel nadrzędny wskazany w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii Przyspieszenia 2030+, która brzmi: „Jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich”. W tej strategii opisane są cele szczegółowe i kierunki działań, które nie konkurują, rywalizują z naszymi 3 celami, a nasze wszystkie cele i przedsięwzięcia wskazane w celach naszej LSR są uzupełnieniem ich i wspomagają w dojściu do osiągnięcia zamierzonego celu nadrzędnego. W omawianej strategii przedstawione są obszary naszego LGD wskazujące na szczególne występowanie negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej. I tak: ze względu na obszar na którym występują problemy niskiego poziomu rozwoju społecznego i niskiego poziomu przedsiębiorczości zaliczone zostało miasto i gmina Jabłonowo Pomorskie; ze względu na obszar na którym występuje problem niskiego poziomu przedsiębiorczości zaliczone zostały gminy: Bartniczka, Brzozie, Osiek, Świdziebnia; ze względu na występowanie negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej, na którym występują problemy zaawansowanych procesów starzenia się społeczeństwa zostały uwzględnione gminy: Bartniczka, Brzozie, miasto i gmina Jabłonowo Pomorskie. Występujące problemy na wskazanych gminach zagrożonych trwały marginalizacją były omawiane podczas konsultacji i uczestnicy wskazywali bardzo mocno na wspieranie inicjatyw lokalnych, osób zamieszkujących, pracujących, rolników w celu poprawy jakości życia. Przedstawiali również przykłady negatywnych zjawisk występujące na obszarze innych nie wymienionych gmin naszego LSR. Dlatego też wskazane problemy będziemy rozwiązywać na całym obszarze LSR, poprzez realizację następujących przedsięwzięć: zajęcia kształcące dzieci i młodzieży uczącej się w wieku od 6 do 24 lat; wspieranie osób, które ukończyły 60 rok życia; wspieranie finansowe osób pragnących podjąć pozarolniczą działalność gospodarczą; inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną lub turystyczną dla wypoczynku, rekreacji, integracji; wspieranie rolników w podejmowaniu dodatkowej działalności gospodarczej. W ramach animacji będziemy wspierali organizację imprez lokalnych oraz osoby przedstawiające fotografie przedstawiające piękno naszej przyrody, niezbędnej do właściwego rozwoju. Opisane działania uwzględniać będą zasady ochrony środowiska i z wykorzystaniem innowacyjnych elementów. Z przeświadczeniem, że zobowiązani jesteśmy do budowania obszaru konkurencyjnego, gdzie ilość mieszkańców nie zmniejsza się. Zaplanowane działania wpisują się w między innymi w kierunki rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego: wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży (grupa docelowa – 1); rozwój aspiracji społecznych; aktywizacja seniorów oraz integracja międzypokoleniowa (grupa docelowa – 2); kształtowanie świadomości postaw i zachowań ekologicznych wśród mieszkańców; instrumenty finansowe odbudowy gospodarki (grupa docelowa – 3 i 4); rozwój społeczeństwa obywatelskiego; wzrost aktywności fizycznej mieszkańców; kształtowanie oferty turystycznej województwa; rozwój infrastruktury sportu, rekreacji i aktywnego

spędzania wolnego czasu (grupa docelowa – 5); biologizacja działalności rolniczych; wykorzystanie lokalnych walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju działalności gospodarczej o charakterze turystycznym; rozwój produkcji ekologicznej rolnictwa; promocja regionalnych produktów żywnościowych, rozwój usług świadczonych elektronicznie.

Na obszarze naszego LGD wraz z miastem Brodnicy opracowana jest Strategia Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej Brodnicy (OPPT), której cele i przedsięwzięcia opracowane są przez społeczność lokalną są zbieżne z naszymi celami przedstawionymi w LSR, gdyż działania realizowane z wykorzystaniem środków finansowych będących do naszej dyspozycji są pomocne w osiągnięciu efektywnego zagospodarowania środków finansowych SOPPTB. Podczas opracowania Strategii OPPT założono realizację innych projektów w stosunku do naszych będących wynikiem szerokich konsultacji społecznych i przy realizacji zadań koszty nie będą współfinansowane.

Gminy członkowie naszego LGD (Bartniczka, Bobrowo, Brodnica, Jabłonowo Pomorskie, Osiek, Zbiczno) realizują zadania na podstawie opracowanych Strategii rozwoju gmin, a gmina Brzozie realizuje przedsięwzięcia na podstawie Planów odnowy poszczególnych miejscowości. Cele przedstawione w tych dokumentach można przedstawić jako: „region o zrównoważonym rozwoju”, w którym uwzględnia się potrzeby mieszkańców i konieczności rozbudowy infrastruktury technicznej, przy jednoczesnym poszanowaniu i wykorzystaniu walorów przyrodniczych i kulturowych. Pozostałe gminy zadania realizują przedsięwzięcia z poszanowaniem ustaleń zawartych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. We wskazanych dokumentach zawarte są różne przedsięwzięcia, które mogą być realizowane z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania, między innymi z LGD. Jest to uzależnione między innymi od naszych możliwości co do posiadanych środków finansowych oraz zakresu przedsięwzięcia, gdyż zakres zadań opisany w tychże dokumentach jest szerszy aniżeli możliwości zakresu wsparcia z naszego LGD.

Nasze działania wpisują się w Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2030, której celem jest: „Wzrost kapitału ludzkiego (Zasób wiedzy oraz umiejętności, które człowiek zdobywa, uczestnicząc w procesie kształcenia oraz podczas pracy zawodowej, jak również zasób zdrowia i energii witalnej jeden z najważniejszych czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju czy poszczególnych regionów) i spójności społecznej (Posiadana przez społeczeństwo zdolność zapewnienia dobrobytu wszystkim swym członkom, minimalizowania dysproporcji – disparities między nimi i unikania polaryzacji . Społeczeństwo spójne to wspólnota wolnych, wspierających się nawzajem ludzi, którzy dążą do tych wspólnych celów metodami demokratycznymi) w Polsce”. Wskazany cel jest bardzo ogólny i wpisują się w niego 3 nasze cele z LSR.

Nasze działania celu 2 i 3 są również odpowiedzią na założenia Krajowego Programu Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu do 2027 r. , który wyznaczył sobie między innymi następujące cele:” Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne”.

W naszej działalności z radością będziemy wdrażali przedsięwzięcia przypisane do celu 2 i 3, które wpisują się w jeden z celów Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu brodnickiego na lata 2022 – 2026, który brzmi: „Pomoc i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami i seniorów”, a w źródłach finansowania działań w tejże strategii wskazano również środki finansowe z UE.

Nasze cele oraz przedsięwzięcia wpisują się w zagadnienia/problemy omawiane na Europejskim Parlamencie Wiejskim w Kielcach, które są monitorowane i omawiane podczas debat regionalnych w naszym kraju.

Mając doświadczenie i widząc potrzeby obszaru LSR będziemy występować z wnioskami o wsparcie finansowe na realizację celu 3: Włączenie osób będących w niekorzystnej sytuacji (zwłaszcza dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 lat i seniorzy - osoby, które ukończyły 60 rok życia) do wielu instytucji (Fundacja Orlen; FIO; Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy EDG, i inne dostępne), gdyż ilość seniorów powiększa się z roku na rok a pragniemy przeciwdziałać osamotnieniu i zagrożeniu wykluczenia społecznego, natomiast wsparcie osób młodych wynika z

zdiagnozowanych słabych wyników egzaminów ośmioklasistów i małej aktywności (np. ilość grup zorganizowanych jak np. harcerzy). Działanie te będą realizowane w różnych miejscach z pominięciem granic administracyjnych gmin, przy współpracy z różnymi instytucjami wspomagającymi nasze zamierzenia. Mamy pełną świadomość, że wnioskodawców o pozyskanie środków finansowych będzie więcej niż zasób środków i dlatego nie wskazujemy dokładniejszych danych wraz z szacunkowymi wskaźnikami. Rekrutacja osób do projektów będzie transparentna z zachowaniem równości szans i niedyskryminacji.

Z przedstawionych danych wynika, że będziemy wdrażali LSR opartą na 3 celach z wykorzystaniem środków finansowych z funduszy: PS WPR i EFS+ . Założenia dotyczące celów przeznaczenia dla wskazanych funduszy są nieco inne, gdyż środki z PS WPR będą przeznaczone na działania inwestycyjne, a z EFS Plus na potrzeby mieszkańców bez inwestycyjne a wdrażanie łączne przez jedną LGD wpływa na realizację zadań uzupełniających się, realizowane przedsięwzięcia nie nakładają się na siebie i nie są konkurencyjne. Czego wynikiem jest uzyskanie bardziej całościowej operacji, a efektywność wydatkowanych środków finansowych jest wyższa, aniżeli realizacja zadań pojedynczych, nieskoordynowanych w czasie, przestrzeni, czy wyboru docelowej grupy osób - interesariuszy. Jest to wynik naszych działań na etapie opracowania LSR podczas prowadzonych konsultacji, jak i samego reżimu wdrażania LSR omawianego podczas zebrań Organów LGD.

Podczas konsultacji wielokrotnie zwracaliśmy uwagę wraz z konsultantami posiadającymi wiedzę o zakresach działań innych dokumentów planistycznych, aby nasze propozycje były komplementarne, uzupełniały się co w rezultacie osiągniemy sukces w postaci rozwoju naszego obszaru.

Nasze LGD wdrażać będzie LSR na odpowiednim obszarze, gdzie inne podmioty również będą prowadzili swoje działania i w naszym interesie mieszkańców naszego obszaru jest współpraca z tymi podmiotami, aby efekt był wyższy w porównaniu do pojedynczych działań. W ten sposób uzyskamy wartość dodaną, wpływającą na podnoszenie współpracy pomiędzy jednostkami, osobami bezpośrednio realizującymi zadania, jak również wzrośnie wartość naszych nieruchomości (obszar będzie bardziej konkurencyjny).

Wartość dodana podejścia LEADER polega na partnerstwie, aktywizacji i integracji społeczności lokalnej, usamodzielnieniu i upodmiotowieniu społeczności lokalnych, oraz zintegrowaniu i komplementarności względem siebie finansowanych projektów (oraz względem projektów finansowanych ze środków niedostępnych w ramach RLKS) czego efektem jest zwiększenie efektywności (efekt kuli śnieżnej) i maksymalne dopasowanie do lokalnych potrzeb dzięki oddolności i takie podejście wdrażamy od początku naszej działalności.

Nasze LGD wdraża LSR w perspektywie 2014 – 2020 ze środków finansowych z 4 funduszy z związku z tym mamy doświadczenie we wdrażaniu LSR i na jakie przedsięwzięcia i grupy beneficjentów, sektory można zaproponować środki z danego funduszu. Podczas opracowania LSR na perspektywę finansową 2021 – 2027 łatwiej nam było podczas prowadzonych konsultacji identyfikować cele, przedsięwzięcia czy grupy beneficjentów. Faktem jest, że mamy ograniczoną ilość środków finansowych w związku z tym nasze działania będą koncentrowały się na określonej grupie beneficjentów, przedsiębiorców, nie obejmujących obszaru jednostek administracyjnych gmin. W działaniach angażować będziemy przedstawicieli różnych grup interesu i bardzo zachęcamy do realizacji przedsięwzięć w partnerstwie co wpłynie na większą identyfikację osób z danym działaniem i zaangażowanie w realizację powierzonych zadań. Końcowym efektem będzie wyższa wartość zrealizowanego projektu w porównaniu do efektu zadania zleconego danej firmie. Jest to jeden z elementów budowania społeczeństwa obywatelskiego odpornego na różne wstrząsy. Budujemy: lojalność, zaufanie, odpowiedzialność, zaangażowanie, dyscyplinę itp. – cechy LEADERA.

Podczas konsultacji przy opracowaniu LSR dużo czasu poświęciliśmy na dobór zakresu wsparcia, będąc w przekonaniu, że jest to uzależnione do wielu czynników na czele z analizą potrzeb przy wykorzystaniu posiadanego potencjału będącego na miejscu. Podczas prac nasze uwagi, spostrzeżenia warunkowaliśmy dostępnymi danymi otrzymanymi z Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu i innymi danymi ogólnie dostępnymi np. z Bazy danych lokalnych GUS. Po dokonaniu analizy miejsca

położenia stwierdziliśmy, że obszar naszego LSR położony jest peryferyjnie w stosunku do ośrodka administracyjnego – województwa, stolicy, czy ośrodków z dużą ofertą pracy, kultury, ośrodków leczniczych. Takie położenie wpływa na wielkość kosztów związanych z dojazdem do tychże ośrodków i wzrost czasu niezbędnego na przemieszczanie się.

Wspomniane uwarunkowania spowodowały, że po bardzo wielu dyskusjach, rozmowach będących przemyśleniami wdrażanie LSR oparte będzie na przedsięwzięciach wskazanych poniżej wraz z uzasadnieniem:

W codziennej pracy, jak i w dyskusjach na konsultacjach przy wsparciu danymi otrzymanymi z Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu oraz z Bazy danych lokalnych GUS wynika, że na naszym terenie jest mała ilość osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w porównaniu do innych regionów naszego województwa. Dlatego też przeznaczamy pewną kwotę dostępnych środków finansowych dla osób fizycznych na podjęcie pozarolniczej działalności gospodarczej. Osoby zainteresowane tą formą wsparcia będą zobowiązane do świadczenia usług na rzecz grupy osób będących w niekorzystnej sytuacji (osoby młode – dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 lat, seniorzy – osoby, które ukończyły 60 rok życia) w zakresie komunikacji, wspierania w zakresie poprawy sytuacji społecznej lub podniesienia kwalifikacji, ewentualnie w zakresie efektywnego wykorzystania zasobów wykazanych w potencjale obszaru (strona 27). Dodatkowo, jeśli zależy nam na wzroście liczby mieszkańców to należy zwiększyć ofertę świadczonych usług na ich rzecz i to z wykorzystaniem posiadanych zasobów naturalnych, które cieszą się dużym popytem i tworzą klimat regionalny. Z naszych wynika (co potwierdzali konsultanci), że osoby prowadzące działalność gospodarczą bardziej aniżeli inne osoby utożsamiają się z miejscem zamieszkania, czego efektem jest większa stabilność identyfikowania się ze środowiskiem i dbałość o jego walory, co jest jednym z naszych dążeń, czyli budowa społeczeństwa odpornego na wstrząsy. Nabór wniosków będzie prowadzony po upublicznieniu ogłoszenia o naborze wniosków i po dokonaniu oceny i wyboru prześlemy całą dokumentację do Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu do dalszego procedowania. Taka forma wsparcia wynika z małej ilości obsługiwanych wniosków przy bardzo szerokim zakresie spraw wpływających na dokonanie oceny, co niestety, ale byłoby z ekonomicznego punktu widzenia zadaniem dla nas nieopłacalnym.

Podczas wielu rozmów z turystami jak i na spotkaniach konsultacyjnych oraz wykazanych w ankietach nasz obszar charakteryzuje się występowaniem obszarów NATURA 2000 i innych form ochrony przyrody o wysokich walorach przyrodniczych, które należałoby wykorzystać do prowadzenia działalności nieuciążliwej dla środowiska, a jeżeli uwzględnimy w naszych działaniach potrzebę opieki nad seniorami, których liczba ciągle rośnie, to nasuwa się konieczność upowszechnienia działalności pod nazwą: gospodarstwa agroturystyczne, zagrody edukacyjne, gospodarstwa opiekuńcze. Takie formy działalności na naszym obszarze są prowadzone z powodzeniem i wskazane jest dofinansowanie kolejnych rolników w celu wsparcia poszerzenia swojej działalności o takie formy. Wpłynie to również na zwiększenie stabilności finansowej tychże rolników. Wnioski na realizację operacji od tej grupy zainteresowanych będziemy przyjmowali w naszym biurze zgodnie z ogłoszeniem o naborze i po dokonaniu oceny i wyboru prześlemy całość dokumentacji do Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu do dalszej obsługi. Taki sposób wdrażania wynika z ekonomiki obsługi wniosków (mała ilość wniosków przy szerokim spektrum szczegółów do oceny).

Samorządy lokalne oraz przedsiębiorcy i ngo oferujący organizację czasu wolnego od wielu lat rozwijają na swoim terenie bazę infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej z zagospodarowaniem środków finansowych z różnych źródeł i często podnoszą problem wymogu stałego rozwijania oferty tejże bazy stawianego przez mieszkańców i turystów. Podczas spotkań konsultacyjnych i w rozmowach indywidualnych rozmówcy podkreślali niezbędną potrzebę unowocześnienia o atrakcyjne urządzenia w infrastrukturze turystycznej i rekreacyjnej w sposób chroniący środowisko i nie prowadzący do jego degradacji. Omawiana infrastruktura pozwala społeczności lokalnej jak i turystom na odpoczynek, relaks, możliwość spotkania się z innymi osobami. Poprawy relacji międzyludzkiej. Jest to czynnik wpływający na wzrost komfortu zamieszkiwania a turystom spełnienie swoich oczekiwań w danym miejscu. Na

urządzeniach wskazanej infrastruktury można również realizować swoje pasje, zainteresowania aktywnego spędzania wolnego czasu. Ze wstępnych wyliczeń będących efektem rozmów na konsultacjach do naszego biura potencjalni Wnioskodawcy złożą kilka - kilkanaście wniosków o wsparcie finansowe na realizację różnorodnych zadań, niejednokrotnie zróżnicowanych zakresem i specyfiką oddziaływania na lokalny obszar. Taka różnorodność operacji wymaga szerokiej wiedzy czasem specjalistycznej. W związku z tym dla naszego LGD całościowa obsługa wniosków jest ekonomicznie nieopłacalna i dlatego po dokonaniu oceny i wyboru operacji całość wniosków prześlemy do dalszego procedowania do Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu, gdzie skala przyjętych wniosków jest wyższa i ekonomika obsługi rozkłada się zupełnie inaczej.

Od kilku lat obserwujemy migrację poza nasz obszar zwłaszcza ludzi młodych oraz słabe wyniki nauczania na egzaminach ośmioklasistów przedstawianych przez Komisję egzaminującą i małą aktywność spędzania wolnego czasu. Jako problem przedstawialiśmy podczas konsultacji oraz w rozmowach z młodymi ludźmi. Efektem tych działań jest przygotowanie oferty warsztatów, działań aktywizujących ludzi młodych do podnoszenia wiedzy i kompetencji. Co zapewne przełoży się na poprawę wyników nauczania w szkołach, zmianę podejścia do miejsca pracy i zamieszkania. Liczymy, że będzie to początek działań w celu zwiększenia aktywizacji osób młodych co do motywacji do nauki oraz zamieszkiwania i rozwoju na naszym obszarze. Wnioski na realizację projektów dla tej grupy interesariuszy będą mogli składać: jsfp, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz osoby fizyczne w naszym biurze zgodnie z ogłoszeniem o naborze i po dokonaniu oceny i wyboru z podmiotami wybranymi podpiszemy umowy na realizację projektu grantowego. Po czym Grantobiorca będzie realizować zadania zgodnie z umową i załączonym wnioskiem. My natomiast dokonamy oceny realizacji zadania i po złożeniu wniosku o rozliczenie wskazanej umowy dokonamy całego procesu rozliczenia strony.

Z własnych obserwacji, stwierdzeń wygłoszonych przez uczestników konsultacji popartych danymi przekazanymi przez Urząd Marszałkowski w Toruniu wynika, że w strukturze naszych mieszkańców wzrasta ilość seniorów – osób, które ukończyły 60 rok życia. W związku z tym nasze działania winny być ukierunkowane na tę grupę społeczną zważywszy na wzrastające u nich problemy wynikające z różnych przyczyn jakimi są: osamotnienie, zagrożenie wykluczeniem społecznym, niepełnosprawność. O takich problemach mówili również sami seniorzy na spotkaniu konsultacyjnym, jak i inni konsultanci, stwierdzając wręcz, że „miarą humanizmu człowieka jest stosunek do osób słabszych”. Dlatego też w budżecie LSR na projekty dedykowane tej grupie społecznej wydzieliliśmy pewną kwotę środków finansowych. Wnioski na realizację projektów dla tej grupy interesariuszy będą mogli składać: jsfp, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz osoby fizyczne w naszym biurze zgodnie z ogłoszeniem o naborze i po dokonaniu oceny i wyboru z podmiotami wybranymi podpiszemy umowy na realizację projektu grantowego. Po czym Grantobiorca będzie realizować zadania zgodnie z umową i załączonym wnioskiem. My natomiast dokonamy oceny realizacji zadania i po złożeniu wniosku o rozliczenie wskazanej umowy dokonamy całego procesu rozliczenia strony.

Wielu rozmówców podczas spotkań konsultacyjnych i w bezpośrednich kontaktach wskazywało na potrzebę wykorzystania potencjału, który jest między innymi w członkach Stowarzyszenia EKOŁAN. Jest to Stowarzyszenie zrzeszające rolników produkujących żywność metodami ekologicznymi z ofertą sprzedaży, która w obecnym czasie rozwija się. Z obserwacji własnych (rozmówców) wynika, że wzrasta zapotrzebowanie na takie produkty żywnościowe, a wielu turystów, osób z niepełnosprawnościami i seniorów wielokrotnie poszukuje produktów i metod przygotowywania posiłków. Dlatego też planujemy wspierać to pragnienie poprzez popularyzację żywności produkowanej metodami ekologicznymi podczas wielu działań realizowanych z naszym udziałem. Takie działanie wpłynie zapewne na wzrost dochodu u rolników – ekologów i przyczyni się do bardziej rynkowego nastawienia omawianych producentów.

Od momentu zarejestrowania naszego LGD w KRS staramy się pozyskać środki finansowe z różnych źródeł na wdrażanie LSR i realizację innych zadań potencjalnie wpływających na efektywność wdrażania LSR i pozytywnego wpływu na cel naszej działalności. W perspektywie 2021 – 2027

występujemy o wsparcie finansowe z PS WPR oraz EFS+, jak również o środki z innych programów, projektów, linii. Każde ze wskazanych źródeł środków może być zgodnie z liniami demarkacyjnymi przeznaczonymi na inne zadania, jednakże nawzajem uzupełniającymi się w kompleksowej realizacji inicjatyw, przedsięwzięć i niezależnie, czy to będą działania inwestycyjne lub pozainwestycyjne mogą być realizowane z udziałem różnych grup społecznych i w różnej konfiguracji co jest bardzo pożądane na naszym obszarze.

Po podpisaniu umowy ramowej na wdrażanie LSR opracujemy harmonogram naboru wniosków i podamy do publicznej wiadomości (na naszej stronie internetowej, na posiedzeniach Organów, w bezpośrednich rozmowach) z podziałem wielkości środków na poszczególne lata. Po czym przystąpimy do opracowania dokumentów dotyczących obsługi konkursów na ocenę i wybór wniosków o dofinansowanie, a w przypadku projektów grantowych również procedury wdrażania (procedury, załączniki do procedur). Następnie będziemy ogłaszać nabory a w przypadku projektów grantowych po pozytywnej ocenie realizacji projektu dokonywać transferu środków finansowych do Beneficjentów.

Nasze LGD zadania realizuje zgodnie z zasadami wolontariatu, ale podstawowe czynności związane z wdrażaniem LSR wykonują pracownicy biura, których liczba jest ograniczona ze względu na ograniczoną wielkość środków finansowych. W związku z tym w perspektywie finansowej 2014 – 2020 środki finansowe LSR przyporządkowaliśmy do celów a bardziej szczegółowo do przedsięwzięć i realizacja następuje w dwojaki sposób: w ramach projektów grantowych (całość spraw jest prowadzona w LGD) oraz za pośrednictwem operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD (LGD dokonuje oceny i wyboru projektu/operacji a wdrażaniem zajmuje się inny podmiot). Jest to okres, w którym nabraliśmy wiedzy i doświadczenia zwłaszcza przy obsłudze projektów grantowych, bo realizowane w formule pośredniej były również operacje w latach 2007 – 2013, kiedy zdobywaliśmy wiedzę i doświadczenie.

W perspektywie 2021 – 2027 pragniemy realizować nasze zadania zgodnie z przedstawioną metodą. To znaczy operacje dotyczące przedsięwzięć: Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług na rzecz dzieci i młodzieży uczącej się w wieku – od 6 do ukończenia 24 roku życia, seniorów – osób, które ukończyły 60 rok życia lub w celu efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych; Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych poprzez świadczenie usług w zakresie: gospodarstw agroturystycznych lub zagród edukacyjnych lub gospodarstw opiekuńczych; Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w sposób chroniący środowisko/nie prowadzący do jego degradacji, zakładamy wdrażać zgodnie z formą „operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD”. Jest to wybór zasadny ze względu na posiadane zbyt małe zasoby ludzkie, a przekazane do dyspozycji Wnioskodawcy środki są na tyle duże, że ze względów ekonomicznych do miejsca obsługi wniosku zainteresowany może dotrzeć.

Projekty w ramach projektu grantowego będą wdrażane na następujące przedsięwzięcia: Zespoły aktywnych osób; Strefy aktywności młodych osób. Są to projekty o nieco mniejszej wartości a realizacja będzie zależeć od większej ilości uzgodnień, wyjaśnień, uzupełnień. Uważamy, że wymienione projekty realizowane w ramach projektów grantowych są bardziej sprzyjające budowie relacji międzyludzkich i dlatego będą poddane większej uwadze przez naszych członków. Może to być sygnał do bardziej zintegrowanej realizacji projektu i wpłynie na bardziej efektywne wydatkowanie środków finansowych oraz lepsze jakościowo rezultaty.

Wskazane uwarunkowania (brak tak licznego zespołu pracowników) były podstawą do podjęcia takiego rozstrzygnięcia do wdrażania naszego LSR.

Podczas wdrażania LSR przez cały okres mamy na uwadze i to wielokrotnie omawiamy na posiedzeniach Organów naszego LGD, miejsce rozwoju społecznego, gdyż ten czynnik jest nadrzędny i warunkuje rozwój społeczeństwa obywatelskiego. W lokalnych kryteriach wyboru operacji/projektów mamy kryterium dotyczące realizacji przedsięwzięcia, w wyniku partnerstwa, na wniosek przedstawicieli grupy formalnej reprezentującej społeczność lokalną, dotyczy działań poza: osobami podejmującymi prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i rolników. Takie kryterium było w lokalnych kryteriach wyboru w latach 2014 – 2020 i wiele osób w dyskusjach oraz podczas konsultacji

potwierdzało zasadność stosowania, gdyż był to czynnik wpływający na rozwój społeczny, między innymi w braniu odpowiedzialności za efekt danego działania oraz skuteczność jego i użyteczność czy trwałość. Podczas spotkań członkowie naszego LGD, działający przez wiele lat niejednokrotnie stwierdzają, że następuje wzrost potencjału członków lokalnych społeczności, co jest dobrym sygnałem, ale i wyzwaniem, aby w kolejnych latach realizować działania wspierające ten potencjał.

V.2. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.

Prowadząc konsultacje społeczne na potrzeby opracowania LSR wraz z uczestnikami zwracaliśmy uwagę na integrowanie różnych sektorów, partnerów, zasobów czy nawet branż działalności gospodarczej w celu wypracowania LSR, gdzie środki finansowe będą transferowane do podmiotów realizujących przedsięwzięcia nawzajem uzupełniające się.

Efektem tych rozważań jest założenie, aby osoby fizyczne podejmujące prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej mogli otrzymać wsparcie finansowe na proponowanie świadczenia usług na rzecz wspierania następujących grup (dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 lat i wszystkich mieszkańców obszaru objętego lokalną strategią rozwoju, którzy ukończyli 60 rok życia) lub w celu efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych. Poprzez świadczenie usług na rzecz wspierania włączenia wskazanych powyżej grup rozumiemy wszelkie potencjalne usługi na rzecz wszystkich mieszkańców obszaru objętego lokalną strategią rozwoju, którzy ukończyli 60 rok życia oraz dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 lat. Oznacza to, że Wnioskodawcy będą mogli otrzymać wsparcie finansowe pod warunkiem wyboru takich działalności, które mogą spełnić wymagania wskazane powyżej. Wnioskodawcy pragnący prowadzić pozarolniczą działalność gospodarczą mogą zadeklarować prowadzenie działalności gospodarczej z efektywnym wykorzystaniem zasobów naturalnych wskazanych w potencjale obszaru lub połączyć te grupy działalności.

Świadczenie usług na rzecz wspierania grup docelowych może być elementem współpracy z sektorem publicznym lub społecznym prowadzącym np. klub seniora, uniwersytet trzeciego wieku czy warsztaty, działania aktywizujące dla ludzi młodych. Po przedstawieniu takich warunków rysuje się ogólny obraz: osoba fizyczna podejmuje prowadzenie działalności gospodarczej ze świadczeniem usług dla osób, którzy uczestniczą w zajęciach w klubie seniora lub na warsztatach, działaniach aktywizujących dla osób młodych, ewentualnie efektywnie zagospodarowują zasoby naturalne i oferują do sprzedaży.

Innym rozwiązaniem wypracowanym podczas spotkań konsultacyjnych jest przedstawienie oferty (polegającej na możliwości pozyskania środków finansowych) przez rolników pragnących podjąć dodatkową pozarolniczą działalność gospodarczą polegającą na rozwoju przedsiębiorczości poprzez przygotowanie do doprowadzenia: gospodarstwa agroturystycznego lub zagrody edukacyjnej lub gospodarstwa opiekuńczego. Z usług z jednej z form prowadzonej przez rolnika mogą skorzystać między innymi młode osoby w ramach wizyty w zagrodzie edukacyjnej, gdzie będzie możliwość zapoznania się z funkcjonującym gospodarstwem rolnym. Seniorzy będą mogli skorzystać z usług z przypadku gospodarstwa opiekuńczego. Prowadzący gospodarstwo z działalnością agroturystyczną zapewne w celu poprawy swojej pozycji konkurencyjnej na rynku będą prezentować walory przyrodnicze i kulturowe naszego obszaru (potencjał obszaru), a z tej usługi będą mogli zapewne skorzystać grupy docelowe naszej LSR oraz turyści. Jest to kolejna forma rozwoju gospodarczego połączona ze wsparciem dla osób wraz z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i kulturowych. Usługobiorcy mogą zaspokajać swoje potrzeby indywidualnie lub w formie bardziej zorganizowanej w ramach klubu seniora, uniwersytetu trzeciego wieku lub w formie warsztatów, działań aktywizujących dla osób młodych prowadzonych przez sektor publiczny lub społeczny.

Na naszym obszarze funkcjonuje Stowarzyszenie EKOŁAN zrzeszający rolników producentów żywności metodami ekologicznymi, którzy prowadzą towarową produkcję rolną i wychodząc naprzeciw wzrastającemu zapotrzebowaniu na spożywanie takiej żywności co było tematem na wielu spotkaniach

konsultacyjnych, w tym na spotkaniu z samymi ekologami będziemy promować spożywanie takiej żywności zgodnie z warunkami dostępowymi.

Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego oraz sektora społecznego na spotkaniach podnosili a osoby fizyczne w ankietach wskazywali na potrzebę ciągłego, permanentnego udoskonalania, unowocześniania ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w sposób chroniący środowisko/nie prowadzący do jego degradacji. Podczas tych rozmów były przedstawiane konkretne przykłady prowadzonych takich działań i rezultaty do wykorzystania. W związku z tym w budżecie w LSR zadysponowaliśmy pewną kwotę środków finansowych na rozwój wskazanej infrastruktury, która będzie ogólnodostępna do wykorzystania dla każdego zainteresowanego, a w lokalnych kryteriach wyboru jednym z kryteriów będzie dotyczyło realizacji operacji/projektu w powiązaniu z lokalnymi inicjatywami celem podniesienia zasadności, efektywności realizacji operacji.

Opisane działania, inicjatywy wpłyną co już wcześniej wskazywaliśmy na budowę: społeczeństwa odpornego na wstrząsy (społeczeństwo zintegrowane, świadczące bezinteresowną pomoc, empatyczne, posiadające wiedzę w szerokim zakresie); środowiska odpornego na lokalne zmiany (czyste powietrze, nieskażona ziemia, woda czysta i w wielu zbiornikach, dużo lasów wielostopniowych i wielogatunkowych – liściaste i iglaste, urozmaicony krajobraz); gospodarki odpornej na chwilowe, nieprzewidywalne zmiany w otoczeniu biznesu (prowadzenie biznesu o różnej działalności w oparciu o lokalne zasoby dla lokalnej społeczności, biznes zintegrowany ze społecznością lokalną, współpraca pozioma przedsiębiorców świadczących takie same lub podobne usługi).

VI. Rozdział VI – cele i wskaźniki

VI.1. Specyfika i opis celów, przypisanych do przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązania ich z analizą potrzeb i potencjału obszaru w zintegrowany sposób.

Po wielu dyskusjach, analizach uzgodniliśmy potrzeby rozwojowe dla naszego obszaru oraz posiadany potencjał, po czym przystąpiliśmy do konstruowania celów LSR z uwzględnieniem przepisów prawa oraz programów: PS WPR i EFS +. Mając świadomość, że w wyniku realizacji LSR ma nastąpić poprawa stanu rozwoju/jakości życia zapewniający trwale i szerokie oddziaływujące efekty.

W wyniku tych działań uzgodniliśmy następujące cele do realizacji wraz z ich uzasadnieniem:

1. **Rozwój przedsiębiorczości.** Wskazany cel jest wynikiem wielu rozmów, przemyśleń, poparty danymi statystycznymi otrzymanymi z Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu i Banku Danych Lokalnych GUS wynikającymi z aktualnej analizy potrzeb grup społecznych na naszym obszarze, a dotyczy wdrożenia działań inwestycyjnych poprzez wsparcie finansowe na podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, które będą oferowały świadczenie między innymi usług poprawiających dostępność grupom docelowym: dzieci i młodzieży uczącej się w wieku od 6 do 24 lat; wszystkim mieszkańcom obszaru objętego lokalną strategią rozwoju, którzy ukończyli 60 rok życia; między innymi do: nowoczesnych środków komunikacji; mobilności społeczności; sprawnego przemieszczania się osób; wsparcia we włączeniu osób w nabyciu kwalifikacji lub poprawie sytuacji społecznej i/lub prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej polegającej na efektywnym wykorzystaniu zasobów naturalnych, będących w naszym zasobie, które mogą stanowić między innymi podstawę do świadczenia usług na rzecz gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych czy gospodarstw opiekuńczych. Wskazany cel realizować będą osoby fizyczne pragnące podjąć prowadzenia pozarolniczą działalność gospodarczą i tym samym nastąpi poprawa wskaźnika: odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą, ale przede wszystkim rozwój przedsiębiorców i spełnią się marzenia zainteresowanych Beneficjentów.
2. **Rozwój zielonej gospodarki.** Pod tą nazwą celu realizować będziemy przedsięwzięcia, które nie będą znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko. Nasz obszar zgodnie z jednym z potencjałów charakteryzuje się sporą powierzchnią gruntów będących pod prawną ochroną.